

Arheološka istraživanja u Kučićima

Mr. Vedrana DELONGA, muzejski savjetnik
Muzej hrvatskih arheoloških spomenika
HR - 21000 Split, S. Gunjače b.b.

U mjestu Kučićima, povijesnog imena Cuchani, provedena su u razdoblju od 1990. do 1994. godine arheološka istraživanja na dvama lokalitetima, na Greblju i na Pločju. Na Greblju su pronađeni ostaci srednjovjekovnog groblja, koje se okvirno datira od konca 12. do konca 14. stoljeća. Dvije vremenske faze u trajanju groblja prate se u vodoravnoj stratigrafiji 57 istraženih grobova, njihovim vanjskim odlikama, te materijalnim ostacima pogrebnih običaja i grobnim nalazima. Groblje se formiralo na zapadnom dijelu uzvišenja, nazvanom Greblje, gdje se ušlo u trag starijoj fazi ukopišta iz 13. stoljeća. Grobovi mlade faze, koji potječu iz razdoblja od konca 13. do konca 14. stoljeća, zauzeli su dio terena na južnoj padini lokaliteta, te čitavu zaravan u smjeru istoka gdje se Greblje spaja s predjelom zvanim Mijovilišće. Tu se, po svojoj prilici, nalazila najstarija crkva srednjovjekovnih Kučića, čiji tragovi nisu otkriveni zbog izmijenjenog izgleda terena, a možda i zbog drvenog materijala od kojega je, pretpostavlja se, crkva bila podignuta.

Na položaju Pločje otkriveni su dijelovi antičkog gospodarsko-stambenog sklopa (villa rustica) koji je sagrađen u prvoj polovici 3. stoljeća, a nadograđen u prvoj polovici 4. stoljeća. Prestankom gospodarsko-stambene funkcije u podmakloj kasnoj antici, vjerojatno na prijelazu 6. u 7. stoljeće, taj je prostor poslužio kao ukopište neke manje ruralne zajednice lokalnih starosjedilaca.

Zemljopisni prostor što se pruža južno od Cetine do prijevoja na Dubcima, a pripada omiškom zaleđu i primorju, arheološki je posve neistražena regija, pa su iskopavanja provedena u mjestu Kučićima, u omiškoj zagori, prvi istraženi ostaci rimske antike i srednjega vijeka u tom kraju. Iskopavanja u Kučićima vodili su Muzej hrvatskih spomenika iz Splita i Gradski muzej Omiš.

Kučiće se nalaze istočno od Omiša, na dvanaestom kilometru ceste koja se kod Radmanovih mlinica odvaja od Cetine i uspinje uz sjeverne obronke omiške Dinare (864 n/m). Povoljna mikrotopografija sela u brdskoj zaklonici, te ravnoteža prirodnih i nekontrastnih klimatskih elemenata, čine Kučiće zelenom i plodnom oazom u krškom slivu donjeg toka Cetine.

Teško je i zamisliti da je ovaj kraj u zaleđu Omiša, danas pretežito ogoljela i degradirana vapnenačkog tla, a nekada s gustim biljnim pokrovom, u kasnom srednjem i ranijim razdobljima novoga vijeka bio važan prirodni resurs drva. Naime, prema dokumentima koje je objavio Aleksandar Solovljev i na temelju tek skromno pregledanih, ali brojem znatnih dokumenata iz starog

Omiškog arhiva, prostor omiške zagore, napose Kučića, bio je kraj u kojem se kupovalo i iz kojega se izvozilo drvo, što se prebacivalo Cetinom nizvodno do Trgovišta i Slanice pred Omišem.

Prvi poznati spomen Kučića potječe iz 1315. godine u povijesnoj ispravi kneza Jurja II. Šubića. Povlastice, naime, spomenute u tom dokumentu, a koje knez Juraj daje omiškoj općini (*comunitas Almisii*) odnose se i na žitelje tadašnjih Kučića, koji se navode pod nazivom *Cuchani*. Spomenuto srednjovjekovno ime sela (*Cuchani*), svrstava se u toponimijsku grupu etimologijski povezanu uz morfološke oblike krša, što upućuje da je ojkonom nastao od naziva za usamljeni, stršeci kamen živac-hrid Kuk ili Kuki, pod kojim je i danas smješteno središte sela Kučića. Vremenski ranija, no jezično najbliža analogija srednjovjekovnim Kukanima, a sadašnjim Kučićima, bio bi ojkonom Kučine, sela kod Solina, zabilježen sredinom 12. stoljeća u latinskoj grafiji *Pot Cilco* za hrvatski toponim *Pod Klkom*, *Pod Kuk* ili *Pod Kukom*.

Spomenuti pisani povijesni podatak iz srednjovjekovne prošlosti Kučića, upotpunjuju materijalni kulturni ostaci otkriveni na arheološkom nalazištu Greblje. Riječ je o groblju gdje su se u razvijenom, te početkom kasnoga srednjeg vijeka pokopavali žitelji jedne ili više seoskih zajednica (*zaselaka*, *vicusa*) nastanjenih u blizini, a koje su prostorno pripadale većem srednjovjekovnom naselju (*villa*) *Cuchani*.

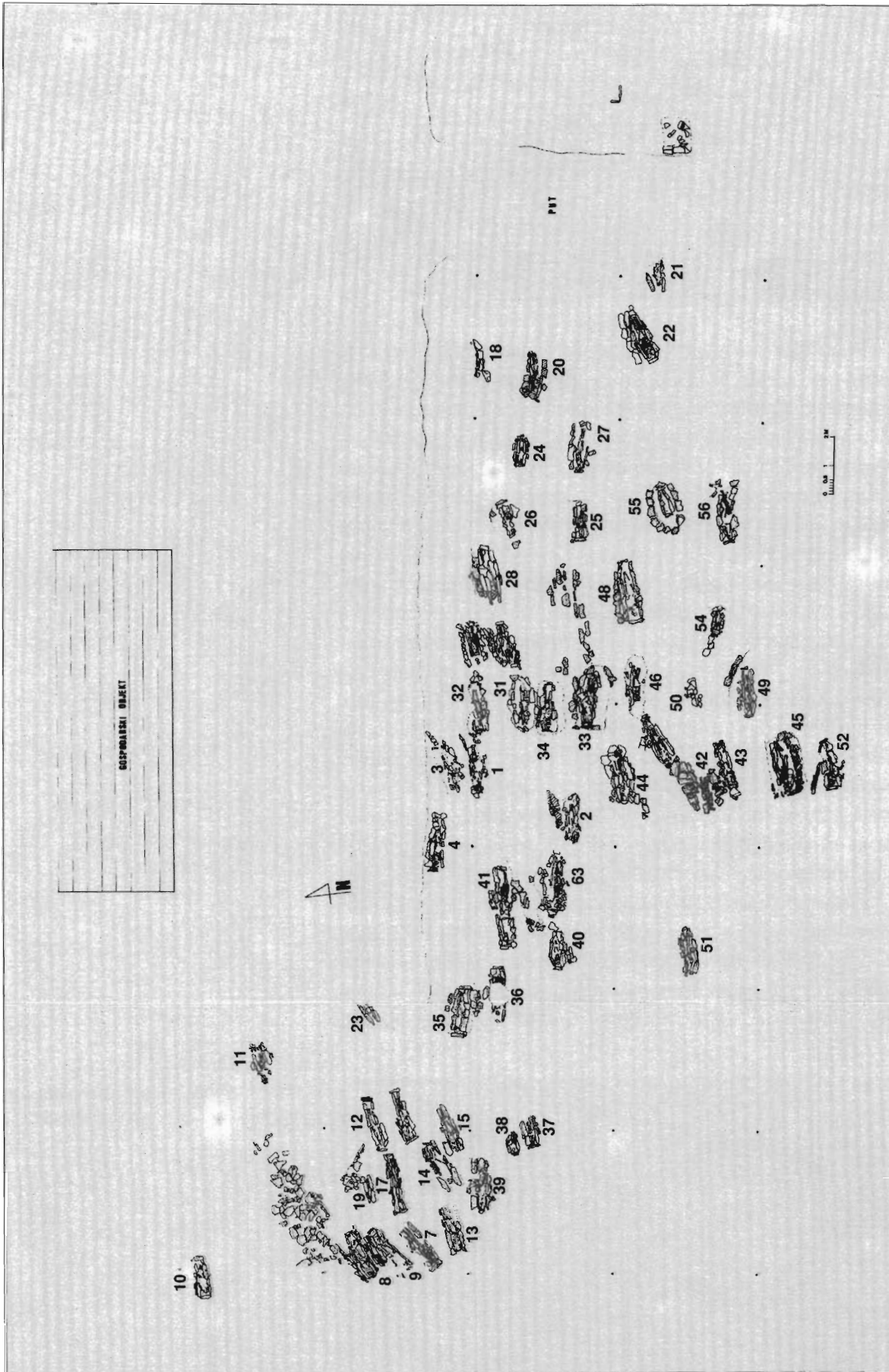
Lokalitet je smješten ponad zaseoka Radići, na izduženoj, šumovitoj nabrežini (2,28 n/m), koja prema istoku blago prelazi u

Srednjovjekovno groblje >
na Greblju u Kučićima

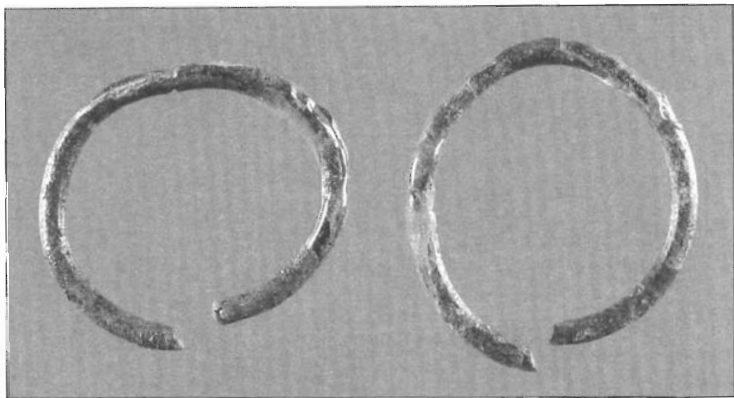
Greblje

Kučice - Greblje, pogled na dio otkrivenog
srednjovjekovnog groblja
(grobovi 29 i 30)

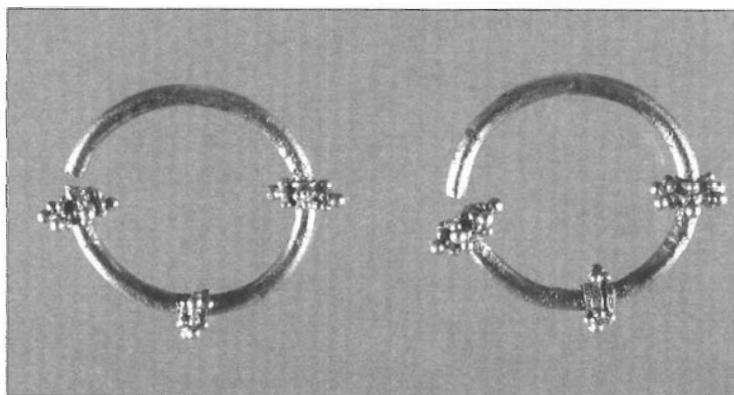

Kučice - Greblje, par srebrnih karičica iz groba 2

zaravan. Tik južne strane lokaliteta prolazi glavni asfaltni put kroz mjesto, a sučelice je Pločje, drugi položaj na kojem se također iskopavalo. Lokalitet je obilježen specifičnim toponimom "Greblje" u kojemu se odražavaju osobitosti terena povezane uz postojanje tragova nekog starijeg ukopišta. Prema kazivanju mještana još su prošlih 50-ih i 60-ih godina kamene poklopnice grobova bile velikim dijelom vidljive na površini, pa se prilikom jednog pretraživanja grobova, na sjeverozapadnoj padini Greblja, naišlo na par većih jednojagodnih naušnica. Štoviše, uz Greblje se povezuje i jedan davno publicirani podatak o nalazu metalnog vrha koplja (dužine 17 cm) s urezanom godinom 1202., za koje se navodi da je nađeno uz lubanju pokojnika u jednom grobu na Greblju, u Kučićima, istočno od Omiša. Između 1908.-1914. godine, F. Bulić je predmet nabavio za Arheološki muzej u Splitu, ali mu danas nije moguće ući u trag, pa tako ni provjeriti točnost toga, nadasve vrijednog kronološkog podatka o godini 1202., urezanoj na metalnom koplju. Najlogičnije je pretpostaviti da je godina bila naznačena rimskim brojkama (MCCII), pošto arapska numeracija u kronološki sustav tadašnje Europe prodire oko 1200., tj. s križarskim pohodima. Iako se Bulićeva bilješka ne može provjeriti, ipak ne dvojечи u njenu vjerodostojnost, podatak o 1202. godini valja uzeti u obzir pri kronološkoj procjeni groblja, posebice kada je riječ o okolnostima u kojima je koplje dospjelo u grob, kao dio pokojnikove osobne opreme, odnosno obilježje njegove

Kučice - Greblje, par srebrnih naušnica s tri granulirana koljenca iz groba 13

Kučice - Greblje, par srebrnih trojagodnih naušnica iz groba 56

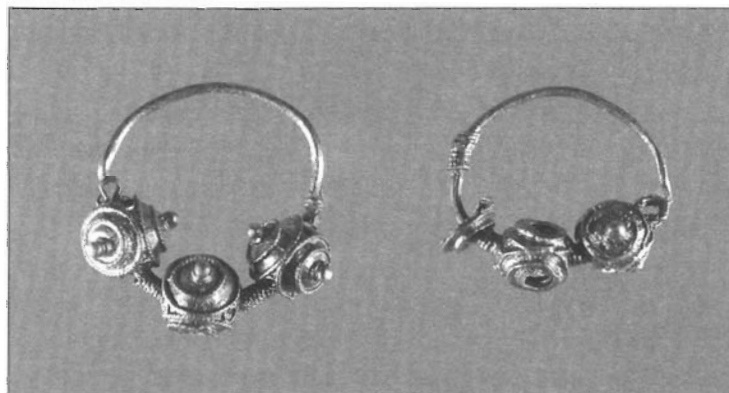

društvene pripadnosti. Naime, oznaka 1202. povlači za sobom pitanje o vrsti numeracije kojom je godina bila nazačena na metalnom koplju, pri čemu ne treba zanemariti ni mogućnost uporabe arapske numeracije u doba križarskih vojni, koje nisu, kako je poznato, mimoišle ni hrvatsku obalu Jadrana. Podsjetimo se samo Četvrtog pohoda križara i njihovu opsadu Zadra 1202. godine, pa se hipotetski može razmišljati i o žiteljima ovih jadranskih krajeva, uključenima u križarske vojne posade.

Iskopavanja na Greblju provedena su u dvije istraživačke kampanje, u rujnu 1992. i studenom 1993. godine. Započela su kao manji zaštitno-sondažni zahvati zbog devastacije lokaliteta teškom mehanizacijom i izgradnjom velikog gospodarskog objekta u dijelu arheološke zone, a nastavljeni su kao sustavno iskopavanje. Graditeljskim intervencijama na Greblju potpuno je izmijenjen prvotni izgled lokaliteta, poglavito na sjevernoj strani, pri čemu je uništen i veći dio samog središta srednjovjekovnog groblja (preko trideset grobova), pa je u zemljanim profilima nastalih bageriranjem, visokima i do tri metra, bilo vidljivo deset razorenih grobova s osteološkim ostacima.

Otkopni areal zauzeo je slobodne dijelove terena na najvišoj završnoj Greblja, gdje se između postojećih stabala još pružao intaktni dio srednjovjekovnog groblja. Od preko 200 grobova koliko se, naime, prosuđuje da ih je bilo na ukupnoj grobljanskoj površini, tek 57 grobova se uspjelo istražiti. Oni predstavljaju ostatke središnjeg dijela groblja koje se nastavljalo na ocjeditim, južnim i za-

Kučice - Greblje, par srebrnih naušnica s tri jagode iz groba 22

padnim pristrancima nabrežine gdje su, prema sadašnjim indicijama na zapadnima, bili grobovi iz početne faze formiranja groblja, tj. grobovi iz konca 12. stoljeća, a moguće i raniji na što upućuju usmena kazivanja mještana o nalazu jednojagodne naušnice u devastiranom grobu.

Istraživanjima je otkrivena površina od oko 420 m² u okomitoj stratigrafiji triju otkopnih slojeva, ukupne visine 1,10 m. Pojedinačna visina sloja varira zbog prirodnog nagiba terena, dok grobovi leže u trećem otkopnom sloju kompaktne laporaste zdravice. Iskopavanja u istraženoj zoni pokazala su da u okomitoj stratigrafiji nema preklapanja grobova pa se, gledano s tog stajališta, radi o jednoslojnom groblju.

Svi istraženi grobovi imaju kamenu konstrukciju kojom je zemljana grobna raka bila omeđena. Prevladavaju pravokutni, dosta izduženi oblici grobnih konstrukcija načinjeni od nepravilnih, tanjih ili debljih, okomito usađenih kamenih ploča-obložnica, a pokriveni su nepravilnim pločastim poklopnicama. Manji je broj grobova ovalnog oblika (grobovi 22, 55). Ukopi i kamena grobna konstrukcija maksimalno su se prilagođavali konfiguraciji terena, koristeći geološke naslage lokalnog kamena (brušnjaka, modraca), uslojenog u smjeru istok-zapad, što odgovara i orijentaciji grobova. Većinom su to pojedinačni ukopi (39), dok je 10 grobova (grobovi 2, 4, 12, 21, 22, 31, 33, 47, 53, 56) s više ukopa: 4 istodobna (grobovi 4, 21, 47, 53) i 6 višekratnih (grobovi 2, 12, 22, 31, 32, 56). Kod 8 grobova ostale su, međutim, nedefinirane okolnosti koje prate nalaze kostura ili njihov međusobni odnos, bilo zbog loše sačuvanosti osteoloških ostataka bilo zbog postojećih stabala na lokalitetu koja su onemogućila cjelovito istraživanje.

Veoma važan za valorizaciju groblja čini se i položaj ruku pokojnika. Tako u zapadnom dijelu groblja prevladavaju pokopi s rukama pokojnika položenima uz tijelo i kronološki su stariji, dok su u istočnom/jugoistočnom dijelu, pokojnici polagani u raku s obje podlaktice blago položene na karlici. U grobu 4 istodobno pokopano dijete imalo je ruke položene uz tijelo. To je, čini se, pojava u mlađim grobovima na ukopištu, na primjer, u grobovima 20 i 21, zatim pri višekratnom ukapanju u grobu 22, gdje kostur *in situ* ima obje podlaktice blago polegnute na karlici. U dva slučaja registrirana je po jedna tanka kamena pločica pod lubanjom pokojnika (grobovi 16 i 20).

Ukupna arheološka slika i prostorna raspoređenost 57 istraženih grobova promatrana u vodoravnoj stratigrafiji te njihova vanjska tipološka obilježja, kao i pronađeni grobni inventar, omogućuju praćenje dvaju glavnih vremensko-kulturnih faza trajanja istraženog dijela ukopišta, koje se započelo formirati na zapadnom dijelu lokaliteta. Promatrajući, naime, stratigrafske odnose, vidljivo je da se ukapanje odvijalo u jednom sloju, bez superponiranja grobova, te se razvitak i vremenske faze groblja mogu isklju-

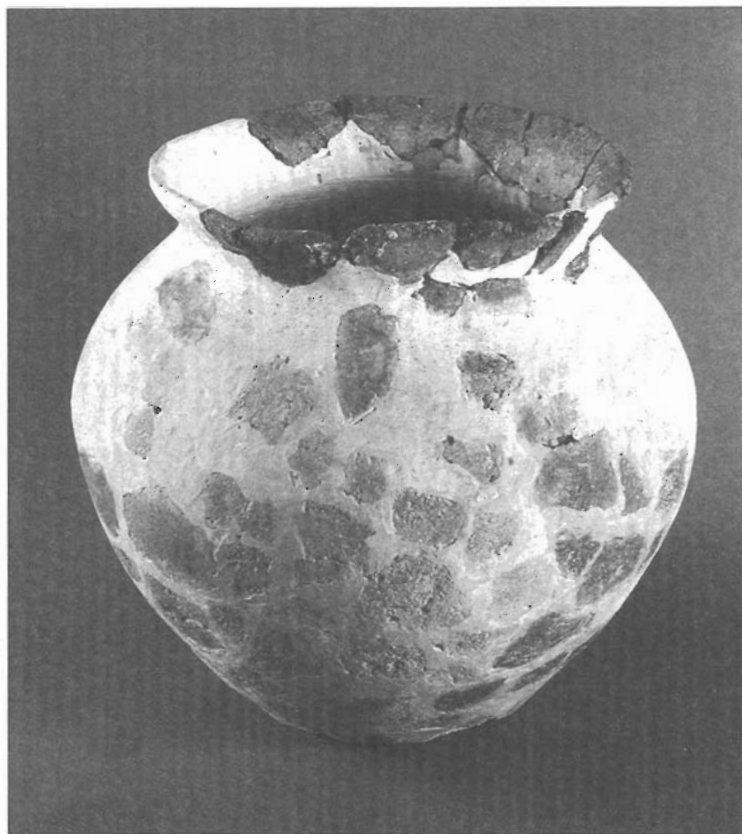
čivo lučiti na temelju njihova međusobna odnosa u vodoravnoj stratigrafiji. Pokazalo se da starija faza ukapanja traje tijekom razvijenog 12. stoljeća i zahvaća 13. stoljeće, a prati se na zapadnom dijelu istraženog groblja. Jedan raniji, gore spomenuti nalaz jednojagodnih naušnica, indicira i moguću ranosrednjovjekovnu fazu toga ukopišta. Potom se groblje razvija na jugoistočnoj padini i u pravcu istoka, na najvišoj zaravni brežuljka, gdje se očito mogla očekivati i najveća koncentracija grobova. Na žalost, kako je već rečeno, taj središnji dio - jezgro groblja, sasvim je uništen.

Mlada faza u razvitku groblja prati se tijekom druge polovice 13. sve do konca 14. stoljeća, a koristi dio terena prema južnoj padini nabrežine, te čitavu zaravan u smjeru istoka gdje se spaja s predjelom zvanim Mijovilišće. Tu, međutim, gustoća grobova, formiranih dotada u manje ili više pravilnim nizovima, vidno opada, a većina ih je na istočnoj periferiji tijekom vremena stradala uslijed dubinskog preoravanja zemljišta.

Praćenje spomenutih dviju faza u razvitku otkopanog dijela groblja temelji se velikim dijelom i na inventaru pronađenom u grobovima. Naime, 23 groba koja smo pripisali starijem horizontu, a pružaju se na zapadnom pristranku lokaliteta, pravokutne su, dosta izdužene grobne konstrukcije s obložnicama i kamenim poklopnicama. U odnosu na njih, mlade grobove (32 groba) na istočnom i južnom dijelu istražene površine, kojima je, doduše, kamena konstrukcija oblikovana na identičan način, uglavnom prate nadgrobni vijenci od dosta nepravilnog kamenja, postavljeni u blagom luku nad sjevernom ili južnom stranom groba (grobovi 3, 4, 22, 25, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 40, 50, 53), te kamenim biljegom (učelkom) na donožnici ili uzglavnici (grobovi 1, 2, 4, 24, 27, 41, 53). Nadalje, isti kronološki mlađi grobovi popraćeni su polaganjem glinenih posuda-lonaca grube izrade, na kamene grobne poklopnice (grobovi 1, 2, 4, 12, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 33, 55), i potom zasipani zemljom. U zapadnom dijelu groblja ista pojava potvrđena je samo kod groba 12, koji se inače prostorno približio sjevernom arealu, gdje su nalazi razbijenih keramičkih posuda otkriveni u najvećem broju. To su ostaci crvenosmedih i sivo-crnih glinenih posuda grube fature i lošeg pečenja, mahom lonci radeni na primitivnijem kolu, s mjestimičnom ručnom doradom. Riječ je o tipovima bikoničnih lonaca s profiliranim, blago izvučenim obodom, velikog recipijenta, bez ukrasa. Tako su otkopane cjelovitije, zdrobljene i zemljom prignječene posude, koje su očito bile postavljene na grob s odgovarajućim priložima u hrani i piću, što ukazuje na materijalne relikte grobnih obrednih običaja - daća, karakterističnih za ruralne krajeve Dalmacije u razvijenom i kasnom srednjem vijeku. Nad poklopnicama su uz cjelovitije posude nađeni i rasuti komadi glinenih lonaca što sugerira također i pojavu razbijanja keramičkog posuda nakon pogrebnog obreda. Ostaci zdrobljenih posuda pronađeni su na Groblju grupirani na

jednom mjestu: na sredini grobnih poklopnica (grob 12, 33), u njihovu gornjem dijelu (grobovi 1, 2) ili uz unutrašnju stranu učelka nad donožnicom (grob 4). Štoviše, svi grobovi obilježeni nadgrobnim vijencima popraćeni su nalazima ostataka grubog keramičkog posuda.

Nalazi otkriveni u 18, od ukupno 57 istraženih grobova iz obje faze groblja pripadaju kovinskim predmetima i to nakitu, mahom naušnicama uz jedan prsten, a najvećim su dijelom izradeni od srebra. U oba vremenska sloja na groblju je najviše običnih karičica, nađenih u parovima ili pojedinačno: 13 primjeraka srebrnih i 12 brončanih. Karičice su bile u 14 od 18 grobova s nalazima (grobovi: 2, 3, 8, 9, 14, 16, 27, 28, 39, 44, 45, 46, 47, 52), a ima ih u inačicama od većih karičica ovalnog oblika i rastvorenih kraje-

*Kučice - Greblje, keramički lonac
rekonstruiran od razbijenih ulomaka
pronadenih nad poklopnicom groba 4*

va (grob 2) do manjih karičica kapljastog oblika (grobovi 3, 14). Nađene su i karičice s tri koljenca od uvijene filigranske žice (grob 48), dok su za točnije opredjeljenje starije faze groblja relevantne karičice s tri granulirana koljenca (grob 13). Štoviše, pronadene su u zoni grobova bez keramičkih posuda i ostataka grobne daće, te bez nadgrobnih vijenaca. Za razliku od njih, dva para srebrnih trojagodnih naušnica (grobovi 22, 56), otkrivena su u vremenski mlađem sloju i to u grobovima s keramičkim ostacima uokolo grobne konstrukcije i pod nadgrobnim vijencima. U ovalno oblikovanom grobu 22, s višekratnim ukopom i nadgrobnim vijencem, nađen je par srebrnih trojagodnih naušnica s obje strane lubanje

in situ. Navedene pojedinosti upućuju, naime, na pokojnike pokopane na tom dijelu groblja od okvirno konca 13. do konca 14., odnosno početka 15. stoljeća. Uz već otkrivene trojagodne naušnice s obližnjeg prostora, na primjer iz Poljica (na Gračacu u Žrnovnici i Gatima), srebrne trojagodne naušnice iz Kučića pridružuju se nemalom fondu srednjovjekovnog nakita toga tipa koji odgovara najraširenijoj vrsti naušnica u srednjovjekovnim grobljima na prostoru sjeverozapadnog Balkana, od konca 13. pa sve do konca 15. stoljeća. Izrađivali su ih u velikom broju zlatarski obrtnici u dalmatinskim gradovima za potrebe žitelja šireg jadranskog zaleda, Hrvatske i Bosne, te su poradi toga i nazvane u spisu jednog dubrovačkog notara iz 1347. godine "slavenskima" (*cercellis de argento slavoneschis*), kada datira i prije spomenuti Šubićev dokument o Kučićima. Pojava naušnica u ovoj zoni srednjojadranskog zaleda sugerira otvorenost primanju utjecaja iz gradskih središta, navlastito Omiša, koji se u to vrijeme razvija u političkom i kulturnom ozračju hrvatskih feudalaca i knezova Kačića, a pod vrhovništvom dinastičke obitelji Šubića.

Premda su provedena arheološka iskopavanja u osnovi pokazala vremensku pripadnost groblja na Greblju, istodobno su otvorena i jedno dosta važno pitanje koje zadire u uži naseobinski i demografski kontekst nalazišta. Vrijeme, naime, u kojem egzistira srednjovjekovno groblje na Greblju, doba je ukapanja starosjedilačkog hrvatskog življa na grobljima uz župske crkve. Taj primjer ne očituje, u striktnom smislu, istraženo groblje na Greblju jer se izravno na istraženom dijelu lokaliteta nije ušlo u trag mogućem crkvenom objektu. Kako, međutim, cijeli prostor u prirodnom nastavku Greblja nosi naziv Mijovilišće, te imenom asocira na tradiciju sakralnog zdanja posvećenog sv. Mihovilu, a što je često u jadranskoj sakralnoj toponimiji, očigledno je dosta širi areal imao obilježje jedinstvenog kultno-sepulkralnog prostora. Poznato je da je u razvijenom, a posebice u kasnom srednjem vijeku ovaj ruralni kraj u zaleđu obale, jako i trajno bio izložen demografskim priljevima došljaka iz unutrašnjosti (na primjer Bosne), seobama Vlaha i sl., koja populacija naseljava ruralne zone u kojima već obitava autohtono stanovništvo. Arheologija sve više dolazi do spoznaje da pridošlice podjednako stvaraju svoja ukopišta na odvojenim lokacijama, u odnosu na župska starosjedilačka groblja ili se, pak, pokapaju na već postojećim starosjedilačkim župskim grobljima uokolo crkava, poput Sv. Spasa u Cetini, Sv. Marije u Biskupiji, uz Sv. Mariju i Sv. Ivana na Bribiru i tome sl. U slučaju upravo istraženog dijela groblja na Greblju, vjerujemo da se radi o ukopištu neke novopridošle zajednice, na što upućuju poglavito grobne daće, ali koja je već pod znatnim utjecajem starosjedilačkog stanovništva, te se s njim pokapa na postojećem njihovom župskom groblju. U tom kontekstu ovo srednjovjekovno groblje trebalo bi topički povezati uz Mijovilišće - položaj u samom priro-

dnom nastavku Greblja koji zbog toponomastičkih konotacija sugerira postojanje crkvenog objekta, uz kojeg bi se mogao tumačiti i razvitak samoga groblja. Valja naglasiti da je završna faza groblja na Greblju nepovratno uništena dugotrajnom obradom zemljišta.

Zbog novosagrađenih kuća i ogoljenosti krškog terena, arheološke zahvate na položaju Mijovilišće nije bilo moguće provesti, premda fini, uski tesanci vidljivi u okolnim zidanim medama drže nas u uvjerenju da je tu, na Mijovilišću, postojala srednjovjekovna crkva vremenski paralelna s utvrđenim fazama groblja, a možda čak i starija. Štoviše, ta je crkva mogla biti podignuta i od drva, na kamenim temeljima, ukoliko se uzmu u obzir pisani povijesni podaci o obilju drvene građe i pošumljenosti ovoga kraja u prošlosti.

Nakon ukapanja na Greblju, odnosno uokolo crkve na Mijovilišću, groblje se prenosi na lokaciju uz baroknu crkvu posvećenu sv. Luki, na današnjem kućićkom groblju. Pretpostavka o srednjovjekovnom crkvenom objektu na Mijovilišću, posredno se može dovesti u kontekst s prikazom sv. Mihovila na jednoj staroj oltarnoj pali koja je dosta ranija od crkve Sv. Luke, sagrađene tek nakon venecijansko-turskih ratova u 17.-18. stoljeću, u kojoj se ta ista oltarna slika čuva kao vrijedna starina.

Drugi istraživani lokalitet u Kućićima jest položaj zvan Pločje. Tu su od 1. do 20. lipnja 1994. godine otkopani ostaci arhitekture gospodarsko-stambenog sklopa iz rimskog doba i nekoliko grobova s inhumiranim pokojnicima iz sasvim podmakle kasne antike. Konfiguracija terena uvjetovala je tlocrtnu dispoziciju otkrivene arhitekture i njen terasasti raspored duž prisojnih padina brjega. Istraživanjima su utvrđene dvije osnovne građevinske faze. Iz starije, koju stavljamo u 1. polovinu 3. stoljeća, datiraju temelji središnje i najveće građevine, izduženog pravokutnog tlorisa. To potvrđuje struktura zidanja, od pravilnije priklesanog kamenja s

A. Kućice - Pločje, novac rimskog cara Aleksandra Severa (222.-235. godine).

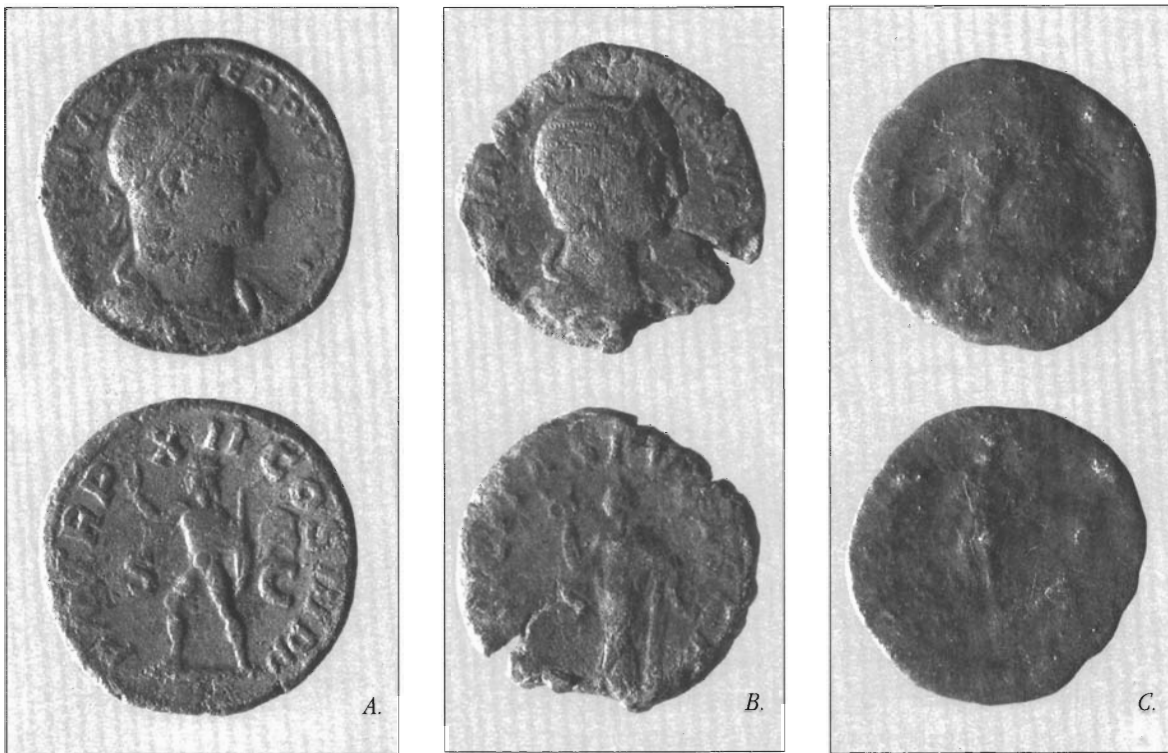
B. Kućice - Pločje, novac Julije Mamee, majke Aleksandra Severa (+235. godine) ili bake mu, Julije Mese (+225. godine)

C. Kućice - Pločje, novac rimskog cara Valentinijana I. (364.-375. godine)

Pločje

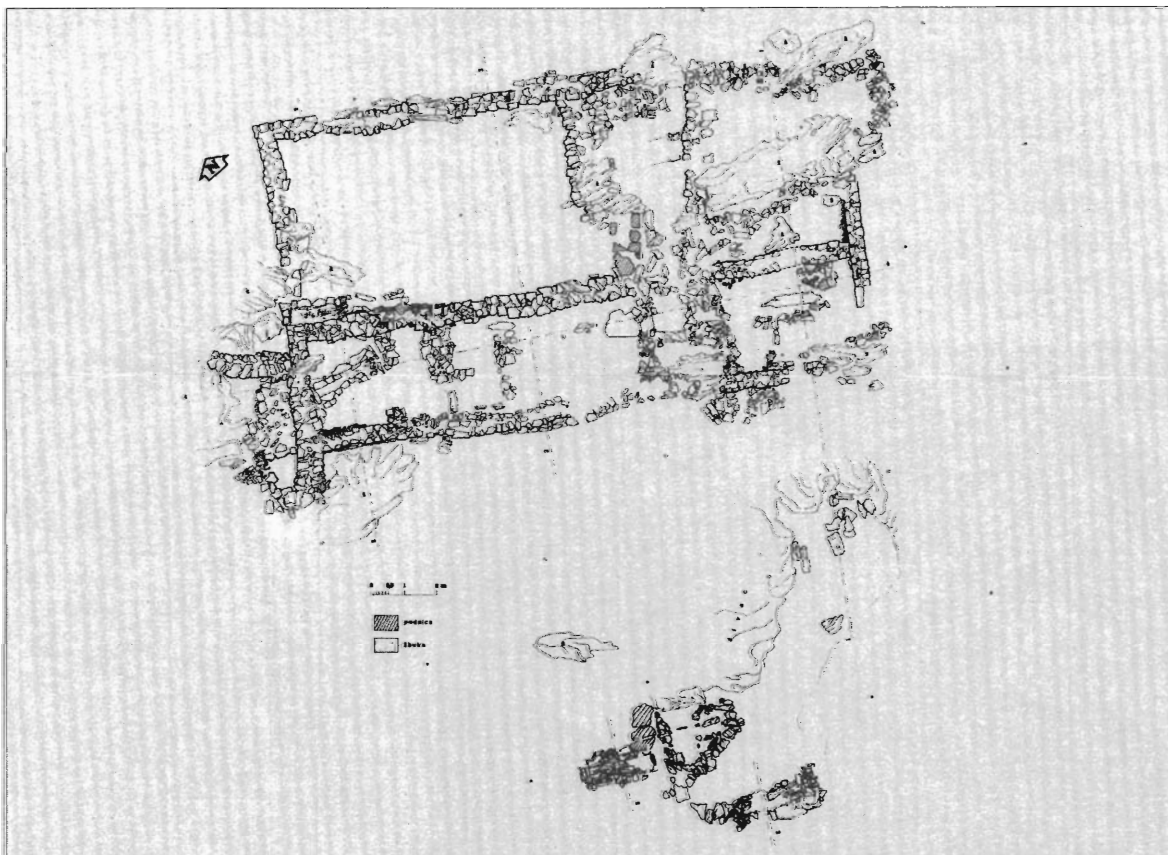

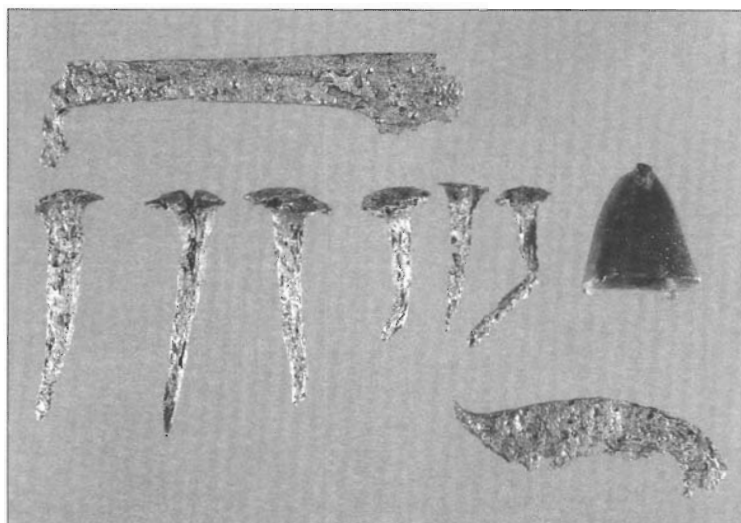
Kućice - Pločje, dio rimskog gospodarsko-stambenog objekta (villae rusticae) podignutog u prvoj polovini 3. stoljeća, a nadograđenog tijekom 4. stoljeća

*Kučice - Pločje, tlocrt istražene
rimske villae rusticae*

obiljem žbuke pomiješane s crvenicom i pokretni arheološki materijal koji je nađen u sklopu građevine. Naročito su brojni fragmenti razvijene rimske provincijalne keramike iz konca principata i

Kučice - Pločje, kovinski predmeti
otkriveni među temeljima rimske villae
rusticae

iz ranog dominata. Tu su, kao bitan vremenski pokazatelj, i dva bakrena rimska novca iz prve polovine 3. stoljeća. Jedan pripada caru Aleksandru Severu, a drugi njegovoj majci Juliji Mamei ili baki mu Juliji Mesi (radi se o ikonografski veoma sličnim prikazima). Legenda je na bitnim mjestima nečitka. Nalaz tog novca u dnu sjevernog i jugoistočnog temelja središnje građevine pruža točnu dataciju tog objekta u sklopu manje vile rustike. Na gospodarski karakter otkrivenog kompleksa ukazuje i *in situ* nalaz kamene baze preše s dva utora za usađivanje okomitih greda postrojenja (*stipites*), ostaci žrvnjeva, dijela bikonične kamenice, te velika količina ulomaka keramičkih amfora i pitosa. Iz činjenice da tom prilikom nije pronađen niti jedan ulomak krovnog crijepa-tegule, dade se zaključiti da se radi o gospodarskom objektu pokrivenom ili laganim krovnom konstrukcijom, eventualno od trske ili drva, no po svojoj prilici o objektu pokrivenom tankim kamenim pločama do kojih se i u antici, kao i danas, lako moglo doći na samom Pločju.

Mlađa faza gradnje uslijedila je na lokalitetu u prvoj polovini 4. stoljeća kada dolazi do naknadnih dogradnji i proširenja ranijeg

Kučice - Pločje, ulomci rimske amfore

Kučice - Ploče, ostaci kamenice i kamene baze s utorom, otkopani na prostoru rimske villae

središnjeg objekta. Slično prethodnoj i ta faza je dokumentirana numizmatičkim nalazima i to s tri novca iz 4. stoljeća koji se mogu pripisati Konstantinovoj obitelji, odnosno caru Valentinijanu. Za razliku od središnjeg objekta, naknadna dozidavanja su kudikamo rustičnija, više djeluju kao improvizirani dograđeni prostori, nepravilnog su tlocrta, maksimalno prilagođeni terenu. Tome je vremenski sukladan keramički materijal: rebraste keramičke posude i amfore, te gruba kasnoantička, crno-siva i smeđa keramika s dosta kalcita i prepoznatljiva izvučena oboda. Podignut, znači, u prvoj polovini 3. stoljeća, s nadogradnjama u prvoj polovici 4. stoljeća, objekt prestaje funkcionirati kao gospodarsko-stambeni prostor po svoj prilici u 6. stoljeću, u vrijeme bizantsko-gotskih ratova u ovim krajevima. To se može pretpostaviti po pokretnom arheološkom materijalu na koji se tu više ne nailazi. Nakon toga, pretpostavljamo na samom koncu antike, negdje na prijelazu iz 6. u 7. stoljeće, taj će prostor poslužiti kao ukopište nekoj manjoj zajednici lokalnih starosjedilaca, o čemu svjedoči pet sačuvanih i otkrivenih grobova bez ikakvih nalaza.

S obzirom da se radi o istraživanju lokaliteta na području Omiške zagore, koja je u arheologiji dosad bila potpuno marginalizirana, otkrivanje srednjovjekovnog i antičkog kompleksa u Kučićima, poticajan je rezultat na polju arheološkog terenskog rada.

* Stručnom ekipom rukovodio je, uz autoricu ovog izvještaja i arheolog Ante Novaković, ravnatelj Gradskog muzeja Omiš. Terensku dokumentaciju izradili su stručni djelatnici Muzeja HAS: fotodokumentaciju Zoran Alajbeg, tehničku dokumentaciju arhitekt Mario Čorić, te muzejske dokumentaristice Maja Fabjanac i Silvana Bubalo, od kojih je potonja dokumentaciju s Greblja i Pločja doradila i pripremila za tisak. U istraživanjima su također sudjelovali: Romeo Jerčić, arheolog i povjesničar iz Sumpetra kod Omiša, tadašnji studenti arheologije iz Zadra Elvira Šarić, Damir Kliškić i Miroslav Gogala, Lara Perčan studentica likovne kulture iz Splita i Marijan Lozo, tadašnji pomoćni djelatnik Muzeja HAS.

Numizmatičke nalaze determinirao je mr. Tomislav Šeparović iz Muzeja HAS.

Arheološki nalazi iz Kučića izloženi su u Gradskom muzeju Omiš.

Na vrijedne povijesne podatke o Kučićima uputio me je dr. don Slavko Kovačić, tada voditelj Nadbiskupskog arhiva u Splitu, rodom Kučićanin.

Archaeological Excavations in Kučići

In the village of Kučići, historically known as Cuchani, archaeological excavations were performed from 1990 to 1994 at two sites: Greblje and Pločje. At Greblje there were found remains of a medieval graveyard, roughly dated from the end of the 12th to the end of the 14th century. The two periods of the graveyard are seen in the horizontal stratigraphy of the 57 graves researched so far, their outer characteristics and material remains of burial customs and grave goods. The graveyard was formed in the western part of the elevation known as Greblje (greblje = graveyard), where traces of an earlier, 13th century, burial site were found. Graves of later period, from the end of the 13th to the end of the 14th century, are in the southern slope of the terrain and the entire plateau eastward, where Greblje reaches the locality known as Mijovilišće. Here, most probably, was the oldest church of the medieval Kučići, the traces of which have not been found due to the changed appearance of the terrain, and also possibly because the church is supposed to have been built of wood.

At the locality of Pločje there were found parts of a classical farming-residential complex (*villa rustica*) built in the first half of the 3rd century, and added in the first half of the 4th century. Upon termination of its farming-residential function, probably at the turn of the 6th and the 7th century, this area was turned into burial ground of a smaller rural community of local indigenous inhabitants.

Literatura:

- F. BULIĆ, Iscrizioni e rappresentazioni su oggetti di metallo acquistati dall' i. r. Museo archeologico negli anni 1908-1914. *Bulletino di archeologia e storia dalmata* 38, Split, 1915.
- V. DELONGA, Srednjovjekovno groblje na "Greblju" u Kučićima kod Omiša (sondažna i zaštitna istraživanja). *Obavijesti HAD-a XXIV/3*, Zagreb 1992.
- V. DELONGA, Srednjovjekovno groblje u Kučićima - novo arheološko nalazište u omiškom zaleđu. *Mosorska vila* 5/6, Omiš, 1993.
- V. DELONGA, *Arheološka istraživanja Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika 1990-1992. Kučiče-Greblje* (katalog izložbe), Split, 1992.
- V. DELONGA, Srednjovjekovno groblje u Kučićima - novo arheološko nalazište u omiškom zaleđu. *Zov rodnih ognjišta (List župe Sv. Luke - Kučiče)*, God. V, Kučiče, 1999, br. 1 (8).
- DIPLOMATIČKI ZBORNIK Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije, (ur. T. Smičiklas), sv. II/1904, 54-57. - sv. VIII/1910.
- N. JAKŠIĆ, Naušnice s tri jagode u Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 23, Split, 1983.
- D. JELOVINA, *Starobrvatske nekropole na području između rijeka Zrmanje i Cetine*. Split, 1976.

- A. MILOŠEVIĆ, Bisko kod Sinja - antičko naselje i kasnosrednjovjekovno groblje. *Arheološki pregled*, Ljubljana, 1987.
- M. PETRINEC - N. JAKŠIĆ, Kasnosrednjovjekovno groblje kod crkve Sv. Spasa u Vrh Rici. *Starobrvatska prosvjeta III/23*, Split, 1996.
- RIC IV, VIII, IX - *Roman Imperial Coinage*. London, 1936, 1981., 1968.
- A. SOLOVLJEV, Bogišićeva zbirka omiških isprava XVI do XVII veka. *Spomenik SKA 93, II. razred 72*, Beograd, 1940.
- P. ŠIMUNOVIĆ, *Toponimija istočnog Jadrana*. Split, 1986.
- M. ZEKAN, Srednjovjekovne nekropole. U: *Bribir u srednjem vijeku* (katalog izložbe), Split, 1987.